

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi raskauden keskeyttämisestä annetun lain ja sterilöimislain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eräitä raskauden keskeyttämisestä annetun lain ja sterilöimislain säännöksiä siten, että ne vastaisivat kansainvälisissä sopimuksissa sekä perustuslaissa ja potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa ilmaistuja periaatteita ja vaatimuksia.

Raskauden keskeyttämisestä annetusta laista kumottaisiin säännös, joka periaatteessa mahdollistaa sterilöimisen raskauden keskeyttämisen yhteydessä eräissä tilanteissa naisen tai hänen laillisen edustajansa suostumusta edellyttämättä.

Raskauden keskeyttämisestä annetun lain

ja sterilöimislain kuulemissäännöksiä muutettaisiin siten, että säännökset vastaisivat potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain säännöksiä.

Raskauden keskeyttämisestä annetussa laissa ja sterilöimislaisissa tarkempien säännösten antamiseen valtuuttavat säännökset saatettaisiin esityksessä vastaamaan perustuslaissa säädettyjä vaatimuksia. Lakeihin tehtäisiin lisäksi eräitä teknisluonteisia muutoksia.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö

Laki ja asetus raskauden keskeyttämisestä

Raskauden keskeyttämisestä annetun lain (239/1970) 1 §:ssä säädetään niistä perusteista, joilla raskaus voidaan keskeyttää. Keskeyttäminen edellyttää säännösten mukaan naisen pyyntöä. Poikkeuksena naisen pyynnön vaatimuksesta raskauden keskeytys voidaan lain 2 §:n mukaan suorittaa holhoojan tai erityisesti määrätyn uskotun miehen suostumuksella, jos nainen ei mielisairauden, vajaamielisyyden tai häiriintyneen sieluntoi-

mintansa vuoksi kykene esittämään sitä koskevaa pätevää pyyntöä ja jos painavat syyt puoltavat toimenpidettä.

Lain 3 §:n 2 momentin mukaan tapauksissa, joissa raskaus keskeytetään sillä lain 1 §:n 5 kohdan perusteella, että on syytä otaksua lapsen olevan vajaamielinen naisen vajaamielisyyden vuoksi, on keskeyttämisen yhteydessä, mikäli painavat syyt eivät ole sitä vastaan, suoritettava myös sterilöiminen.

Raskaus voidaan lain 6 §:n perusteella keskeyttää sen perusteesta riippuen joko kahden lääkärin lupapäätöksellä, suorittavan lääkärin päätöksellä tai terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen luvalla. Haettaessa lupaa terveydenhuollon oikeusturvakeskukselta ha-

kemus ja siihen liittyvä lääkärinlausunto on laadittava raskauden keskeyttämisestä annetun asetuksen (359/1970) 3 §:n 3 momentin mukaan vahvistetuille lomakkeille. Asetuksen 6 §:n 1 momentin perusteella myös raskauden keskeyttämisestä annetun lain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu kahden lääkärin lupapäätös ja suorittajalääkärin päätös on laadittava lomakkeille. Lomakkeiden kaavat vahvistaa asetuksen 11 §:n mukaan sosiaali- ja terveysministeriö. Voimassa olevat kaavat on vahvistettu sosiaali- ja terveysministeriön 1 päivänä joulukuuta 1997 antamalla määräyksellä (Sosiaali- ja terveysministeriön määräyskokoelma 1997:48).

Raskauden keskeyttämisestä annetun lain 7 §:n 1 momentin mukaan ennen raskauden keskeyttämistä koskevan päätöksen tekoa on, milloin siihen katsotaan syytä olevan, varattava odotettavan lapsen isälle, naisen holhoojalle ja, jos nainen on otettu yleiseen laitokseen, sen lääkärille tai johtajalle tilaisuus esittää käsityksenä asiassa.

Raskauden keskeyttämisestä annetun asetuksen 8 §:n mukaan sosiaali- ja terveysministeriön on annettava lausunnonantaja- ja suorittajalääkäreille ohjeita ja määräyksiä raskauden keskeyttämisestä annetun lain ja mainitun asetuksen mahdollisia tulkintavaikeuksia aiheuttavien säännösten soveltamisesta. Terveys- ja hoito-oikeusturvakeskuksen on ohjattava sanottuja lääkäreitä yhdenmukaiseen käytäntöön keskeyttämisperusteiden tulkinnaissa. Lääkintöhallituksen raskauden keskeyttämistä koskevien asioiden käsittelystä antamien määräyksien kumoamisen jälkeen edellä mainituissa säännöksissä tarkoitettuja yleisiä normeja ei kuitenkaan ole voimassa.

Steriloimislaki ja -asetus

Steriloimisen perusteista säädetään steriloimislain (283/1970) 1 §:ssä. Toimenpide edellyttää säännösten mukaan asianomaisen henkilön pyyntöä. Jos henkilö on sairauden vuoksi pysyvästi kykenemätön ymmärtämään steriloimisen merkityksen, siihen voidaan lain 2 §:n 1 momentin mukaan kuitenkin ryhtyä lain 1 §:n 3, 5 ja 6 kohdan perusteella henkilön holhoojan, huoltajan tai usko-

tun miehen hakemuksesta, jos painavat syyt puoltavat toimenpidettä.

Lain 4 §:n perusteella steriloimiseen voidaan sen perusteesta riippuen ryhtyä joko toimenpiteen suorittavan lääkärin päätöksellä, kahden lääkärin päätöksellä tai terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen luvalla. Haettaessa lupaa terveydenhuollon oikeusturvakeskukselta hakemus ja siihen liittyvä lääkärinlausunto on laadittava steriloimisasetuksen (427/1985) 2 §:n 1 momentin ja 2 momentin 4 kohdan mukaan vahvistetuille lomakkeille. Myös steriloimislain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu suorittajalääkärin tai kahden lääkärin päätös on asetuksen 6 §:n perusteella laadittava lomakkeille. Lomakkeiden kaavat vahvistaa asetuksen 9 §:n 2 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö. Voimassa olevat kaavat on vahvistettu edellä mainitulla sosiaali- ja terveysministeriön määräyksellä 1997:48.

Steriloimislain 7 §:n mukaan ennen steriloimista koskevan päätöksen tekoa on, mikäli mahdollista, varattava holhoojalle ja, jos henkilö on otettu yleiseen laitokseen, sen johtajalle tilaisuus esittää käsityksenä asiassa.

Steriloimisasetuksen 9 §:n mukaan sosiaali- ja terveysministeriö antaa tarkemmat ohjeet kyseisen asetuksen säännösten soveltamisesta ja steriloimista koskevien asioiden käsittelystä. Lääkintöhallituksen steriloimista koskevien asioiden käsittelystä antamien normien kumoamisen jälkeen yleisiä normeja asiasta ei kuitenkaan ole voimassa.

Perustuslaki

Perustuslain 1 §:n 2 momentissa todetaan muun muassa, että valtiosääntö turvaa ihmisarvon loukkaamattomuuden, yksilön vapauden ja oikeudet sekä edistää oikeudenmukaisuutta yhteiskunnassa. Lain 7 §:n 1 momentissa todetaan, että jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin säännösten perusteella ministeriö voi antaa oikeussääntöjä asetuksen muodossa, jos perustuslakiin tai muuhun lakiin sisältyy sitä koskeva valtuus.

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista

Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) eräitä keskeisiä periaatteita on potilaan itsemääräämisoikeus. Lain 6 §:n 1 momentin mukaan potilasta on hoidettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan. Tilanteissa, joissa täysi-ikäinen potilas ei mielen-terveydenhäiriön, kehitysvammaisuuden tai muun syyn vuoksi pysty päättämään hoidostaan, potilaan laillista edustajaa taikka lähiomaista tai muuta läheistä on pykälän 2 momentin mukaan kuultava ennen tärkeän hoitopäätöksen tekemistä sen selvittämiseksi, millainen hoito parhaiten vastaisi potilaan tahtoa. Hoitoon tulee tällöin pykälän 3 momentin mukaan saada potilaan laillisen edustajan taikka lähiomaisen tai muun läheisen suostumus. Jos laillisen edustajan, lähiomaisen tai muun läheisen näkemykset hoidosta eroavat toisistaan, potilasta on hoidettava tavalla, jota voidaan pitää hänen henkilökohtaisen etunsa mukaisena.

Jos alaikäinen potilas ikänsä ja kehitystasonsa perusteella kykenee päättämään hoidostaan, häntä on lain 7 §:n 1 momentin perusteella hoidettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan. Jos hän taas ei kykene päättämään hoidostaan, häntä on saman pykälän 2 momentin mukaan hoidettava yhteisymmärryksessä hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa kanssa.

1.2. Kansainväliset sopimukset

Useissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa, muun muassa Yhdistyneiden Kansakuntien kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen (SopS 8/1976) 9 artiklassa ja Euroopan neuvoston ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen eli Euroopan ihmisoikeussopimuksen (SopS 19/1990) 5 artiklassa on yhtenä keskeisistä oikeuksista todettu oikeus henkilökohtaiseen vapauteen.

Euroopan neuvoston ministerikomitea on syksyllä 1996 hyväksynyt ihmisoikeuksia ja biolääketiedettä koskevan yleissopimuksen, jäljempänä ihmisoikeuksien ja biolääketieteen sopimus. Suomi allekirjoitti sopimuksen 4 päivänä huhtikuuta 1997 ja sen voimaan

saattamista valmistellaan parhaillaan. Sopimuksen tarkoituksena on suojata kaikkien ihmisten ihmisarvoa ja yksilöllisyyttä sekä taata kaikille ilman syrjintää heidän integriteettinsä (yksilöllisen arvonsa) ja muiden oikeuksiensa ja perusvapauksiensa kunnioitus biologian ja lääketieteen soveltamisessa. Sopimuksen 5 artiklan mukaan yksilön koskemattomuuteen terveydenhoitoalalla voidaan puuttua vain, jos kyseinen henkilö on antanut suostumuksensa vapaasta tahdostaan ja on ilmoittanut suostumuksestaan. Silloin kun henkilö itse ei kykene antamaan tietoista suostumustaan alaikäisyyden, vajaamielisyyden, sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi, hänen koskemattomuuteensa voidaan sopimuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohtien mukaan puuttua vain hänen laillisen edustajansa tai muun laissa säädetyn tahon suostumuksella.

1.3. Nykytilan arviointi

Raskauden keskeyttämistä ja sterilioimista koskeva lainsäädäntö ei kaikilta osin vastaa edellä mainittuja kansainvälisissä sopimuksissa eikä perustuslaissa ja potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa ilmaistuja periaatteita ja vaatimuksia. Selkeimmin näiden kanssa ristiriidassa on raskauden keskeyttämisestä annetun lain 3 §:n 2 momentin säännös, jossa steriloinnin suorittamisen edellytykseksi ei säädetä naisen tai hänen laillisen edustajansa suostumusta. Myöskään ennen raskauden keskeyttämistä tai sterilioimista koskevan päätöksen tekemistä tapahtuvaa kuulemistä koskevat säännökset eivät kaikilta osin vastaa edellä mainituista sopimuksista ja laeista ilmeneviä periaatteita. Alemmantoisten oikeussääntöjen antamiseen valtuuttavat nykyisin asetustasoiset säännökset on lisäksi tarpeen nostaa lain tasolle.

2. Ehdotetut muutokset

Raskauden keskeyttämisestä annetun lain 2 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi *steriloidmis-**lain 2 §:n* säännöstä vastaavasti, että tilanteissa, joissa henkilö ei pykälässä mainitusta syystä itse ole kykenevä esittämään raskauden keskeyttämistä koskevaa pyyntöä, se voidaan suorittaa hänen laillisen edustajansa

hakemuksen perusteella eikä pelkästään tämän suostumuksella, kuten nykyisessä säännöksessä on todettu. Hakemusedellytys ilmenee raskauden keskeyttämisen osalta nykyisin ainoastaan asetustasoisista, toisin sanoen raskauden keskeyttämisestä annetun asetuksen 1 §:n säännöksistä. Kumotun holhouslain (34/1898) mukaisten käsitteiden holhooja ja uskottu mies sijasta sekä mainituissa säännöksessä että steriloidimislain 2 §:n 1 momentissa ehdotetaan käytettäväksi käsitettä laillinen edustaja ottaen huomioon, että holhoustoimesta annetussa laissa (442/1999) tarkoitettujen edunvalvojien toimivalta vaihtelee edunvalvonnan perusteesta ja edunvalvojalle annetun määräyksen sisällöstä riippuen. Esimerkiksi edunvalvoja, joka on määrätty holhoustoimesta annetun lain nojalla vain hoitamaan henkilön taloudellisia asioita, ei olisi oikeutettu edustamaan päämiestään raskauden keskeyttämistä tai steriloidimista koskevassa asiassa, vaan hänellä olisi erikseen oltava määräys toimia edunvalvojana myös tällaisessa asiassa.

Raskauden keskeyttämisestä annetun lain 3 §:n 2 momentin säännös, joka periaatteessa mahdollistaa kehitysvammaisen naisen steriloidimisen säännöksessä tarkoitettussa tapauksessa raskauden keskeyttämisen yhteydessä hänen tai hänen laillisen edustajansa suostumusta edellyttämättä, ehdotetaan kumottavaksi, koska se on ristiriidassa ihmisoikeuksien ja biolääketieteen sopimuksen sekä potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain säännösten kanssa. Steriloiminen edellyttää tämän jälkeen, kuten muissakin tapauksissa, aina naisen, tai jos hän on pysyvästi kykenemätön ymmärtämään steriloidimisen merkityksen, hänen laillisen edustajansa hakemusta. Käytännössä säännöstä ei ole sovellettu vuoden 1973 jälkeen.

Raskauden keskeyttämisestä annetun lain 7 §:n 1 momentin mukaan odotettavan lapsen isälle, naisen holhoojalle ja, jos nainen on otettu yleiseen laitokseen, sen lääkärille tai johtajalle on varattava tilaisuus esittää käsityksenä raskauden keskeyttämisestä ennen sitä koskevan päätöksen tekemistä, jos kuulemisen katsotaan olevan syytä. Vastaavasti *steriloidimislain 7 §:ssä* edellytetään, että holhoojalle ja, jos henkilö on otettu yleiseen lai-

tokseen, sen johtajalle varataan, mikäli mahdollista, tilaisuus esittää käsityksenä steriloidimisesta ennen sitä koskevan päätöksen tekemistä. Säännöksissä mainitun yleisen laitoksen johtajan tai lääkärin kuulemista koskevat säännökset ovat ristiriidassa potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain potilaan itsemääräämisoikeutta sekä vajaakykyisen ja alaikäisen potilaan hoitoa koskevien säännösten kanssa, minkä vuoksi ne ehdotetaan poistettaviksi. Kuulemissäännökset ovat ristiriidassa edellä mainittujen potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain säännösten kanssa myös siltä osin kuin ne mahdollistavat potilaan edunvalvojan kuulemisen tilanteissa, joissa henkilö kykenee itse päättämään hoidostaan. Myös nämä säännökset ehdotetaan sen vuoksi poistettaviksi. Potilaan laillisen edustajan kuuleminen määräytyy tämän jälkeen potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain mukaisesti. Erillisen kuulemisen tarpeen voidaan arvioida olevan käytännössä vähäinen, koska tilanteissa, joissa henkilö ei itse kykene päättämään hoidostaan, raskauden keskeyttämistä tai steriloidimista koskeva asia tulee raskauden keskeyttämisestä annetun lain ja steriloidimislain 2 §:n säännösten perusteella vireille juuri laillisen edustajan hakemuksesta.

Raskauden keskeyttämisestä annetun lain 15 §:n ja steriloidimislain 13 §:n mukaan tarkemmat määräykset näiden lakien soveltamisesta annetaan asetuksella. Koska oikeussääntöjen antaminen edellyttää laissa olevaa valtuutusta, edellä mainittuihin pykäliin ehdotetaan lisättäväksi säännökset raskauden keskeyttämistä ja steriloidimista koskevissa asioissa käytettävien lomakkeiden kaavojen vahvistamisesta sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Säännökset otettaisiin pykälien 2 momenttiin. Tilanteista, joissa lomakkeita on käytettävä, säädettäisiin edelleen tarkemmin raskauden keskeyttämisestä ja steriloidimisesta annetuissa asetuksissa.

Raskauden keskeyttämisestä annetun lain 15 §:n 2 momenttiin ehdotetaan lisäksi otettavaksi säännökset, joiden mukaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä raskauden keskeyttämistä koskevien asioiden käsitelystä ja joiden mukaan terveydenhuollon

oikeusturvakeskuksen on ohjattava lausunnonantaja- ja suorittajalääkäreitä yhdenmukaiseen käytäntöön keskeyttämisperusteiden tulkinnassa. Säännökset vastaavat asiallisesti nykyisiä raskauden keskeyttämisestä annetun asetuksen 8 §:n säännöksiä. Vastaavasti steriloinnain lain 13 §:n 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännökset, joiden perusteella sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä steriloinnista koskevien asioiden käsittelystä.

Samalla raskauden keskeyttämisestä annetun lain 15 §:ssä ja steriloinnain lain 13 §:ssä jo oleviin asetuksenantovaltuussäännöksiin tehtäisiin perustuslain 80 §:n säännöksistä johuvat tekniset tarkistukset.

3. Esityksen vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Muutokset vahvistavat raskauden keskeyttämisestä ja steriloinnista koskevissa asioissa potilaan itsemääräämisoikeuden ja hoitosuhteen luottamuksellisuuden periaatteiden toteutumista sekä sellaisten henkilöiden asemaa, jotka eivät itse kykene päättämään hoidostaan.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Esityksestä on pyydetty lausunto oikeusministeriöltä, terveydenhuollon oikeusturvakeskukselta, sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuselta, Suomen Kuntaliitolta, Suomen Lääkäriliitolta ja Suomen Potilasliitolta. Lausunnoissa esitetyt näkökohdat on otettu huomioon esityksen jatkovalmistelussa.

5. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista ja velvoitteista

Esityksessä on otettu huomioon Euroopan neuvoston ihmisoikeuksien ja biolääketieteen sopimukseen sisältyvät määräykset, erityises-

ti määräykset, jotka koskevat henkilön suostumusta hänen koskemattomuuteensa puuttumiseen, sekä sellaisten henkilöiden suojelua koskevat määräykset, jotka eivät kykene antamaan suostumustaan koskemattomuuteensa puuttumiseen.

6. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Raskauden keskeyttämisestä annetusta asetuksesta ja steriloinnain asetuksista on tarkoitus kumota norminantovaltuussäännökset, jotka esityksen mukaan otettaisiin vastaaviin lakeihin. Raskauden keskeyttämisestä annetun asetuksen 2 §:stä kumottaisiin lisäksi säännös yleisen laitoksen johtajan oikeudesta hakea raskauden keskeyttämisestä tilanteissa, joissa nainen ei kykene esittämään sitä koskevaa pätevää pyyntöä ja steriloinnain asetuksen 2 §:n 2 momentista vastaavasti viittaus steriloinnain lain 7 §:ssä tarkoitettuihin lausuntoihin lakitasolla olevien säännösten kumoamisen johdosta.

7. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

8. Säättämisyjärjestys

Esitykseen sisältyvät säännösehdotukset vastaavat perustuslaissa ilmaistuja oikeuksia, muun muassa oikeutta henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen. Tarkempien säännösten antamiseen valtuuttavat säännökset saatettaisiin esityksessä vastaamaan perustuslain vaatimuksia. Hallitus katsoo sen vuoksi, että esitykseen sisältyvät lait voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**raskauden keskeyttämisestä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

kumotaan raskauden keskeyttämisestä 24 päivänä maaliskuuta 1970 annetun lain (239/1970) 3 §:n 2 momentti sekä

muutetaan 2 §, 7 §:n 1 momentti ja 15 § seuraavasti:

2 §

Jos nainen mielisairauden, vajaamielisyyden tai häiriintyneen sieluntoimintansa vuoksi ei kykene esittämään pätevää pyyntöä raskauden keskeyttämiseen, se voidaan suorittaa hänen laillisen edustajansa hakemuksesta, jos painavat syyt puoltavat toimenpidettä.

7 §

Ennen raskauden keskeyttämistä koskevan päätöksen tekoa on, jos siihen katsotaan olevan syytä, varattava odotettavan lapsen isälle tilaisuus esittää käsityksensä asiassa.

asetuksella.

Raskauden keskeyttämistä koskevissa asioissa käytettävien lomakkeiden kaavat vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan lisäksi tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä raskauden keskeyttämistä koskevien asioiden käsittelystä. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen on ohjattava lausunnonantaja- ja suorittajalääkäreitä yhdenmukaiseen käytäntöön keskeyttämisperusteiden tulkinnassa.

15 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

2.

Laki

steriloimislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

kumotaan 24 päivänä huhtikuuta 1970 annetun steriloimislain (283/1970) 7 § sekä *muutetaan* 2 §:n 1 momentti ja 13 §, sellaisena kuin niistä on 2 §:n 1 momentti laissa 125/1985, seuraavasti:

2 §

Jos henkilö sairauden vuoksi on pysyvästi kykenemätön ymmärtämään steriloimisen merkityksen, siihen voidaan ryhtyä hänen laillisen edustajansa hakemuksesta 1 §:n 3, 5 ja 6 kohdan perusteella, jos painavat syyt puoltavat toimenpidettä.

tuksella.

Steriloimista koskevissa asioissa käytettävien lomakkeiden kaavat vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan lisäksi tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä steriloimista koskevien asioiden käsittelystä.

13 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston ase-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 20 .

Helsingissä 15 päivänä joulukuuta 2000

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Maija Perho*

1.

Laki**raskauden keskeyttämisestä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

kumotaan raskauden keskeyttämisestä 24 päivänä maaliskuuta 1970 annetun lain (239/1970) 3 §:n 2 momentti sekä

muutetaan 2 §, 7 §:n 1 momentti ja 15 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Jos nainen mielisairauden, vajaamielisyyden tai häiriintyneen sieluntoimintansa vuoksi ei kykene esittämään pätevää pyyntöä raskauden keskeyttämiseen, voidaan se, mikäli painavat syyt puoltavat toimenpidettä, suorittaa holhoojan tai erityisesti määrätyn uskotun miehen suostumuksella.

Ehdotus

2 §

Jos nainen mielisairauden, vajaamielisyyden tai häiriintyneen sieluntoimintansa vuoksi ei kykene esittämään pätevää pyyntöä raskauden keskeyttämiseen, *se voidaan suorittaa hänen laillisen edustajansa hakemuksesta, jos painavat syyt puoltavat toimenpidettä.*

3 §

Kun raskaus keskeytetään sillä 1 §:n 5 kohdan perusteella, että on syytä otaksua lapsen olevan vajaamielinen naisen vajaamielisyyden vuoksi, on keskeyttämisen yhteydessä, mikäli painavat syyt eivät ole sitä vastaan, suoritettava myös sterilointi.

(2 mom. kumotaan)

7 §

Ennen raskauden keskeyttämistä koskevan päätöksen tekoa on, milloin siihen katsotaan syytä olevan, varattava odotettavan lapsen isälle, *naisen holhoojalle ja, jos nainen on otettu yleiseen laitokseen, sen lääkärille tai johtajalle* tilaisuus esittää käsityksensä asiassa.

7 §

Ennen raskauden keskeyttämistä koskevan päätöksen tekoa on, *jos siihen katsotaan olevan syytä*, varattava odotettavan lapsen isälle tilaisuus esittää käsityksensä asiassa.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

15 §

Tarkemmat määräykset tämän lain soveltamisesta annetaan asetuksella.

15 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Raskauden keskeyttämistä koskevissa asioissa käytettävien lomakkeiden kaavat vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan lisäksi tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä raskauden keskeyttämistä koskevien asioiden käsittelystä. Terveystieteiden tutkimuskeskuksen on ohjattava lausunnonantaja- ja suorittajalääkäreitä yhdenmukaiseen käytäntöön keskeyttämisperusteiden tulkinnassa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki**steriloimislain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti:

kumotaan 24 päivänä huhtikuuta 1970 annetun steriloimislain (283/1970) 7 § sekä *muutetaan* 2 §:n 1 momentti ja 13 §, sellaisena kuin niistä on 2 §:n 1 momentti laissa 125/1985, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

2 §

Jos henkilö sairauden vuoksi on pysyvästi kykenemätön ymmärtämään steriloinnin merkityksen, siihen voidaan ryhtyä holhoojan, huoltajan tai uskotun miehen hakemuksesta 1 §:n 3, 5 ja 6 kohdan perusteella, mikäli painavat syyt puoltavat toimenpidettä.

7 §

Ennen steriloinnista koskevan päätöksen tekoa on, mikäli mahdollista, varattava holhoojalle ja, jos henkilö on otettu yleiseen laitokseen, sen johtajalle tilaisuus esittää käsityksensä asiassa.

13 §

Tarkemmat määräykset tämän lain soveltamisesta annetaan asetuksella.

Ehdotus

2 §

Jos henkilö sairauden vuoksi on pysyvästi kykenemätön ymmärtämään steriloinnin merkityksen, siihen voidaan ryhtyä *hänen laillisen edustajansa* hakemuksesta 1 §:n 3, 5 ja 6 kohdan perusteella, jos painavat syyt puoltavat toimenpidettä.

7 §

(kumotaan)

13 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan *valtioneuvoston* asetuksella.

Steriloimista koskevissa asioissa käytävien lomakkeiden kaavat vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan lisäksi tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä steriloinnista koskevien asioiden käsittelystä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .